

S TŘI GENERACE MOŽAMBICKÝCH BÁSNÍKŮ

Jestliže v poslední době byli zájemci o africkou portugalsky psanou literaturu seznámeni alespoň se základním přehledem literatury Angolské lidové republiky a v českém překladu vyšla díla dvou jejích nejvýznamnějších tvůrců, sbírka básní Posvátná naděje Antónia Agostinha Neta a soubor povídek Kdysi v Angole José Luandina Vieiry, informovanost českého čtenáře o literárním dění v Možambické lidové republice je dosud z pochopitelných důvodů velmi malá.

I v Možambiku však žije několik zajímavých osobností, zvláště pokud jde o básníky. K nejstarší generaci patří Orlando Mendes /nar. 1916/. Studovat začal v Možambiku, ale diplom v biologických vědách získal na univerzitě v Coimbre v Portugalsku, kde také nějaký čas pracoval jako asistent na katedře botaniky. V r. 1951 se vrátil do vlasti a kromě své profese se začal intenzivně věnovat literární činnosti. Nyní je redaktorem časopisu Doba /Tempo/, jednoho z nejvýznamnějších vydávaných v Maputu, hlavním městě Možambiku. Kromě dvou knih prózy mu vyšlo osm sbírek veršů, nejnovější v r. 1980 pod názvem Oheň hořící v kovárně /Lume Florindo na Forja/. Tato poslední sbírka je ještě více než předešlé charakterizována angažovaností - Orlando Mendes opěnuje svou vlast, její historii /básně Naše země, V Africe/, práci zemědělce /Sklizeň, Venkov a budování/, přírodu ve vztahu k člověku /Naše Moře, Starý strom, Březnové ráno/, některé básně jsou vysloveně politické /Lidové noviny, Den vítězství, V tento den/, nechybí ani óda na zesnulého prezidenta ALR, básníka Agostinha Neta, s jehož poezíí vycitujeme u Orlando Mendese úzkou příbuznost.

Ze střední generace narozené ve 30. až 40. letech zaujme jména básníka Sebastião Alby. Narodil se v r. 1940 a žije v Možambiku přes třicet let. Jeho poslední sbírka Rytmus předzvěsti /O Ritmo do Presságio/ byla vydána v r. 1981. Sám o sobě říká, že tvoří velmi obtížně: přepisuje, škrtá,

opravuje, zkracuje. Mendesovy verše se ve srovnání s jeho vskutku zdají mnohomluvné: oproti rytmizovaným někdy značně dlouhým Mendesovým ódám stojí krátké, precizní, rýmované verše, často jen jedna až tři sloky s osobnější tematikou. Kromě lásky /básně Má lásko!, Žárlivost, Dnes se setkám s tvýma očima/ a smrti /Zemřelému synovi, Mrtvému básníkovi, Smrt Picassa/ se však i v této sbírce objevuje tematika širší: básník si uvědomuje hrozbu války /Domy se stavějí ze stínů/, vyjadřuje lásku k vlasti /Obkreslil jsem v běhu srdce lidu, Jezero, Jakoby moře/, spojuje své zážitky s problémy možambického národa.

K nejmladším možambickým básníkům patří Mia Couto /nar. 1955/. V roce 1971 začal studovat medicinu, v r. 1974 však přerušil studium, aby se mohl plně věnovat novinářské činnosti. O čtyři roky později byl jmenován ředitelem Mozambické informační agentury, stal se šéfredaktorem časopisu Doba a od r. 1981 řídí noviny Zpravodajství /Notícias/. Je rovněž členem předsednictva Národního svazu možambických novinářů. Jeho dosud jediná sbírka básní Kořeny rosy /Raíz de Orvalho/ vyšla v Maputu v r. 1982. Jedná se o intimní poezii, ve které básník jen v náznacích ukazuje, jak obtížné je pro mladého člověka najít ve složitých okolnostech doby správnou cestu. Něžné, v několika případech odvážné milostné verše, se střídají s poezíí reflexivní, forma je ještě sevřenější a stručnější než v básních Sebastião Alby, každé slovo jako by bylo několikrát zvažováno, aby dosáhlo co největšího účinku.

Mia Couto jako reprezentant nejmladší generace je aktivním činitelem při budování nové možambické společnosti - útlá knížka veršů je jeho vyznáním úzkosti a víry i lásky k životu. Orlando Mendes, básník generace nejstarší, ji právem nazval svobodným hlasem možambické současnosti, autentickým hlasem, který také obohacuje revoluční kulturu.